



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Instituttionibvs. Titvlvs VII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

ad sedem Apostolicam devoluta, I. clerico contulerit, dum a in illis partibus legationis officio fungeretur, suam collationem benigno proferecurum adfectu, verum procurator Argentini capituli proposuit ex adverso, quod idem capitulum hoc audito consuetudinem allegans antiquam inviolabiliter observatam, iuxta quam nullum, nisi nobilem & liberum, & ab utroque parente illustrem, honeste conversationis, ac eminentis scientiæ, in suum consortium hæcenus admiserant: ne contra hoc fieret (maximè cum nulla tunc præbenda vacaret, antequam monitorias vel executorias literas recepisset) ad sedem Apostolicam appellavit: & infra. Nos igitur attendentes quod non generis b, sed virtutum nobilitas, vitæq; honestas, gratum Deo faciunt, & idoneum servitorem, ad cuius regimen non multos secundum carnem nobiles & potentes elegit, sed ignobiles ac pauperes: eo quod non est personarum acceptio apud ipsum c, & vix ad culmine dignitatum (nedum ad præbendas) viri eminentis scientiæ valeant reperiri, exceptiones huiusmodi non duximus admittendas: & infra. Discretionem vestram mandamus, quatenus si vobis consuleri prædictam præbendam traxisset, quando ipsam dicto I. Episcopus contulit memoratus, ipsum ad eam recipi faciatis.

CAP. XXXVIII.

Si mandatur provideri in ecclesia, non potest de ecclesia provideri.

Idem.

Quoniam olim priori sanctæ M. dederimus e in mandatis, ut Gu. f diacono in aliqua ecclesia civitatis vel diocesis. Luca auctoritate Apostolica provideret: idem prædictum Gu. g ecclesie sancti Pe. de vico rectorem auctoritate huiusmodi nifus b est designare: in qua rector ab ejusdem ecclesie clericis eligi consuevit, excommunicationis sententiam nihilominus proferens in rebelles. Cum igitur mandatum huiusmodi se ad talia non extendat, nec ad rectoriam vel dignitatem nostra feratur: intento, cum pro simplici beneficio iussio nostra maneat & mandamus, quatenus tam institutionem huiusmodi, quam excommunicationis sententiam propter hoc latam denunciare non teneat.

DE CLERICO AGROTANTE VEL DEBILITATO.

TITVLVS VI.

CAP. I.

Clericus infirmus integrè percipit fructus beneficii sui. Gregorius Candido Episcopo & bevetamen.

Quoniam percussio corporalis: [& infra.] F. tuam hortamur, quatenus latorem præsentium ad percipiendam qua consuevit sumi ab ecclesia tua, agritudinis non debeat impedire. Quia si alii eius essent exemplo deterri, forte non posset, qui militaret ecclesie, inveniri: sed secundum eius ordinem quæcumque ei si sanus esset, poterant ministrari, de ipsa exiguitate, qua ecclesie potest accedere, fraternitas tua præbeat ægrotanti.

CAP. II.

Presbyter, cui mediæ palme cum duobus digitis est abscissa, missam non celebrat, sed ceteris sacerdotibus fungi potest. Eugenius I. Papa.

Presbyterum m, cuius duos digitos cum mediæ palme à prædione abscissos significasti, missam

a Cum. b Rom. 12. Galat. 2. Eph. 6. Coloss. 3. c Deum. d vide Oldrad. cons. 306. e deturmus, in antiq. f V. g V. h visu. i perferatur. k maner. l Greg. sed in omni. manus ut est impressum. m Post Conc. Lat. sub Alexan. III. p. 26. 27. & c. 2. eod. tit. in 1. comp.

non permittimus celebrare: quia nec securè propter debilitatem, nec sine scandalo propter deformitatem a membri hoc fieri posse confidimus.

Ipsam autem ceteris officiis sacerdotibus fungi minime prohibemus.

CAP. III.

Si rector ecclesie sit leprosus, dandus est ei coadjutor. Lucius III.

De b rectoribus ecclesiarum lepræ macula usque adeo infectis, quod altari servire non possunt, nec sine magno scandalo eorum, qui sani sunt, ecclesias ingredi: Hoc volumus te tenere, quod eis dandus est coadjutor, qui curam habeat animarum: & de facultatibus ecclesie ad sustentationem suam congruam recipiat portionem.

CAP. IV.

Si rector ecclesie sit leprosus, ab administrationis officio remouetur, sed de bonis ecclesie sustentatur. Clemens III. c.

Tva d nos duxit f. consulendos: & infra. De sacerdotibus, qui divino iudicio lepræ morbo repercussus in parochiali ecclesia prælationis officio fungitur: Dicimus quod pro scandalo & abominatione populi, ab administrationis debet officio remoueri, ita quod iuxta facultates ecclesie sibi necessaria, quamdiu vixerit, ministrantur.

CAP. V.

Episcopo qui propter morbum incurabilem pastorale officium exercere non potest, dandus est coadjutor. Innocentius III. Arelaten. Archiepiscopo.

Ex e parte tua fuit propositum, quod cum Aurasensis f Episcopus gravi morbo & incurabili ferè per quadriennium laboravit, ita quod pastorale officium non potest ullatenus exercere, princeps terræ illius, ac civis civitatis ejusdem à te postulant incessanter, ut ipsis (cum sis metropolitanus eorum) studeas providere. Verùm cum ipsum ad cessionem compellere non possis, nec debeat ullo modo, nec afflicto afflictio sit addenda, imò potius ipsius miseriam miserendum g, eo quod b idem vir bonus exiterit, & ecclesiam salubriter sibi commissam gubernaverit: nos volumus tam Episcopo, quam ecclesie providere, mandamus, quatenus illi coadjutorem ad socias virum providum & honestum, per quem tam Episcopo, quam populo utiliter consulatur.

CAP. VI.

Brevis est, & non summatur. Honorius III. Episcopo Aversan.

Consultationibus: & infra. Archidiacono autem, quem morbo paralytico laborantem officium linguæ adseris amisisse, coadjutor est merito adhibendus.

DE INSTITUTIONIBUS.

TITVLVS VII.

CAP. I.

Numerus clericorum debet institui in ecclesiis collegiatis, secundum facultatem ipsarum. Ex Concilio Arelaten. s.

Non amplius suscipiantur in monasterio monachorum, aut clericorum, seu etiam puellarum, quam quot se regere de bonis ecclesie absque penuria possint.

a deformationem. b Post Conc. Later. sub Alexand. III. p. 37. c. 4. & c. 3. eod. tit. in 1. compil. c In uno ita: Clemens III. Pillav. Episc. d Ca. 2. eod. tit. in 2. compil. e Ca. unico, eod. tit. in 3. compil. f Arel. al. Aurasens. al. Aurasens. g miserandum. h al. ita, eo quod ipse. i Hac est synodus Arel. sub Carolo Magn. Imp. & habetur hoc ibi ca. 3. & ca. 1. eod. tit. in 2. compil.



CAP. II.

Laiici in canonicos non possunt institui.

Eugenius. a

In ecclesia b vestra certum numerum canonicorum (sicut nobis innouit) communiter instituire curavistis: [1 & 7.] Cum laici non debeant in canonicorum numero computari, nec vos debeatis differre, quo minus statutum numerum de aliis clericorum personis idoneis suppleatis: tales ad supplendum numerum invenire curetis, per quos Deo in divinis officiis per ecclesiasticos ordines congruè ferveatur.

[1 Et institutionem vestram religione firmare juramenti. Vnde quia illo numero successu temporis diminuto, in dubitationem deducti, iurum ipsam de institutione canonicorum supplere possitis, cum laici computati, qui in ecclesia vestra canonicorum titulo numerentur, status numerus sit impletus, ut hac ambiguitas à vestris cordibus auferatur, nobis videtur quod.]

CAP. III.

Institutio beneficiorum spectat ad Episcopos, vel eorum officiales.
Alexandri III. Cantuariens. Archiepiscopo, & eius suffraganeis.

Ex frequentibus querelis didicimus, in partibus vestris consuetudinem pravam à multis retrò temporibus invaluisse, quod clerici ecclesiastica beneficia sine consensu d' Episcopi diocesi vel officialium suorum e (qui hoc de jure possunt) recipiunt, minus quam deceat cogitantes, quomodo id à Patrum sanctorum est institutionibus alienum, & ecclesiastica contrarium honestati. Vnde cum tu frater Archiepiscopo, ex officio tibi commissio, tam iniquam consuetudinem de provincia tua velis (sicut debes) radicitus extirpare f, tam in illos, qui ecclesiastica beneficia taliter occupata scienter detinent, quam in eos, qui de cetero occupare præsumperint, excommunicationis sententiam protulisti. Nos itaque eandem sententiam ratam habentes, & eam auctoritate Apostoli confirmantes: mandamus, quatenus clericos ipsos, qui ipsam sententiam incurrerint g, nisi congruè satisfecerint, absolvere minime præsumas.

CAP. IV.

Ultra facultatem non debet quis institui in vitis clericis ecclesie.

Clemens III. eieo Constantinopolitano.

Auctoritate h Apost. sedis: & infra. Statuimus insuper, ut nullus in ecclesiis vestris, ultra quam facultates earum sustineant i, vobis instituat in vitis.

CAP. V.

Cum in ecclesiis oportet extraneos institui, non debent institui clerici certe originis tantum, sed undecumque sint, dum tamen sint idonei.

Innocentius III. k S. Marcelli, & S. Susanna

Cardm. Apost. sedis legas.

Ad i decorem: [1 & 7.] Sicut nostris m auribus adest suggestum, Constantinopolitanus Patriarcha aliarum nationum clericos spernens, Venetos tantum in Constantinopolitanis ecclesiis satagit collocare, non attendens quod in omni gente, qui facit iustitiam, acceptus est Deo, nec sanctuarium Dei convenit iure hereditario possideri. Quocirca mandamus, quatenus moneatis eundem, ut viros literatos, n & alios

a In aliquot manuscr. ita: Eugenius Papa. b C. 3. eod. tit. in 2. comp. Rele autem Contus addit hic omnia à Raimundo ex antiquo. c Post Conc. Lar. p. 28. c. 11. & c. 1. eod. tit. in 1. compilat. d assensu, in antiq. e ipsam. f Vid. Lomnes. C. de dec. lio. g incurrerunt. h C. 1. tit. de iud. in 2. comp. i sufficiens. k D. sancti Marcelli, & unus vetus ita: P. sancti Marcelli, & B. sancta, &c. l C. 1. eod. tit. in 3. comp. m al. ita: sicut nostris est auribus intimum. Actor. 10. n Literati ita debent recipi in canonicos sicut nobiles: ut not. in l. societatem. in gl. ff. pro sic.

a idoneos, undecumque originem duxerint, in prædictis ecclesiis, & maxime in majori, instituire non possunt, alioquin indignum se reddet, ut vos aliarum clericorum nationum ad ejus obedientiam compellatis. Nec b diffimulare potestis, quin hoc nostris auribus intimetis, ut ex hoc ipso, an verum sit, quod super hoc Venetis dicitur promississe, conjicere valeamus.

[1 Et commodum tam ecclesie S. Sophia, quam aliarum ecclesiarum, que sunt in urbe Constantinopolitana constructe, usitate pertinere, ut literati viri, & honestate morum perspicui, de quibuslibet mundi partibus venientes, iustis debeant in easdem. Verum.]

CAP. VI.

Institutiones & custodia possunt de jure specialia ad non Episcopum pertinere, & pendente lite cum diocesano defenditur in possessione. h. d. Vel sic. Si possidet jus instituti in possessione de jure communi non spectat, pendente iudicio proprietatis in possessione defenditur.

Idem Helien. Episcopo, & Archidiacono

Norvicen.

Cum venissent c ad Apost. sed. Archidiaconus Richimundia, & procuratores Eboracen. Archiepiscopi: ex parte Archiepiscopi fuit propositum, quod institutio personarum, & custodia ecclesiarum vacantium ad eum in diocesi sua spectat, tam de jurisdictione d communi, quam de consuetudine generali. Verum quidam prædecessores ipsius quibusdam Archidiaconis Richimundia tam institutionem, quam custodiam personaliter commiserunt: [1 & 7.] Inter alia vero Archidiacono, e ipse respondit f, quod Archiepiscopus tam institutiones, quam custodias, non personaliter Archidiacono, qui tunc erat, sed perpetuo de consensu capituli archidiaconatus realiter concessione donavit. Cum autem archidiaconatus ipse in continua possessione, tam istarum, quam aliarum libertatum multorum Archiepiscoporum & Archidiaconorum temporibus extitisset, & Archiepiscopus sine conditione g qualibet concessisset ipsum eidem, post concessionem asseruit, quod ipsum concesserat institutionibus & custodiis vacantium ecclesiarum exceptis. Ipse h vero timens, ne si negaret expressè, cum nondum esset archidiaconatus i possessionem adeptus, vel impediretur k penitus factum ejus, vel diutius differretur l: respondit quod non solum de illo, sed de omnibus redditibus suis faceret quod sibi placeret: [2 & 7.] Nos igitur interdicti fuimus Archidiaconum esse in plena libertatibus ejusdem archidiaconatus possessione tenendum, donec probatum legitime fuerit ex adverso, libertates l ipsius Archidiaconis ab Archiepiscopo personaliter fuisse concessas: cum in hoc casu tam ante, quam post, & in ipsa etiam concessione, Archiepiscopus eas m retinere potuerit licite tanquam suas, vel donec legitime probatum fuerit easdem libertates Archidiaconum ab Archiepiscopo nihil juris vel utilitatis accederet, quia nos vel ad petitionem Eboracen. ecclesie, vel per nos ipsos super hoc archidiaconatus consulemus. Si ergo alterutrum ipsorum fuerit legitime approbatum, Archidiacono super libertatibus ipsius: si neutrum, Archiepiscopo silentium imponatur.

[1 Eius sibi aliorum temporales, & libere, sicut spectabat ad eos, utentes easdem. Itaq. Archiepiscopus qui Ebor. ecclesia modo præf. V. V. de Chivilli quondam archid. Richem. illas ad preces inchoyta recordat. R. Regis Anglorum de gratia specialiter concessit, & eo in Episcopum post electo, sibi retinuit tanquam suas. Ad hoc autem archid. Richem. respondit, quod cum inchoyta recordationibus

a & alios. b al. ita, nec tot. c C. 3. eod. tit. in 3. com. d in omnib. antiq. tam de jure. e ille. f al. ita respondit, dicens. g contradicente. h idem vero. i Archidiacono. k impeditur. l easdem libertates. m ipsa.

primus

primus H. Rex Anglia apud Carleolum sedem episcopalem vellet de novo erari, quia ex hoc archid. Rechor. ladebatur: Rex ipse a bo. me. T. Archiepiscopo Eboracen. humiliter postulavit, ut in recompensationem cuiusdam partii, quæ subtrahabatur archidiaconatu memorato, ei prædictis concederet dignitates. Archiepiscopus autem annuit dignitates precibus postulanti.

[2 Super hoc autem parv replicavit adversa, quod si renunciatio vel abjuratio archidiaconatus non noceret, per hoc tamen esset Archidiacono repetendi facultas adempta: sed Archidiaconus libertates illas se non repetere dicebat, cum eu liberi sicut prius, quando iter arripuit veniens ad sedem Apostolicam, uteretur, & suam possessione gauderet. Sed & contra hoc iterum replicabatur, quod item Archidiaconus in quadam ecclesia sui archidiaconatus non per Archiepiscopum institui postulasset, sed ralis institutio pertinebat ad ipsum, nisi ipse tunc ipsarum libertatum possessione gauderet. ad quod Archiepiscopus ipse respondit, quod per Archiepiscopum non institui, sed confirmari potius postulavit, licet quod seipsum institueret, incongruum videretur.]

CAP. VII.

Idem Episcopo Trecon. & Archidra. Parisiens.

Um a ad nostram: & infra. Illud autem nolimus vos ignorare, quod postquam M. fuit Abbas effectus b, custodiam de jure non potuit obtinere: quia cum ratione abbatis ad ipsum pertinet donatio tam custodiz, quam aliarum dignitatum, ac etiam præbendarum in ecclesia Patranen. custodiam ipsam, recipere non potuit a seipso: cum inter dantem & accipientem debeat esse distinctio personalis: sed nec ab alio, cum jus conferendi alius non haberet.

DE CONCESSIONE PRÆBENDÆ, ET ECCLESIAE NON VACANTIS.

TITVLVS VIII.

CAP. I.

Institutus scienter in beneficium veniens, deponendus est.

Gelasius c. Papa ad Ro.

Vi d in vivorum sacerdotum loco ponuntur, hoc ipso sunt ab ecclesiastica communione pellendi, quo le passi sunt successores vivis sacerdotibus adhereri.

CAP. II.

Beneficia non vacantia concedi vel promitti non debent: & cum vacaverint, concedi debent intra sex menses: quibus elapsis de Episcopo ad capitulum, & e contra, demum ad proximum superiorem devolvitur collatio.

Ex Concilio Lateran. e

Nvlla f ecclesiastica ministeria, seu etiam beneficia vel ecclesie tribuantur alicui, seu promittantur antequam vacent: Ne desiderare quis mortem proximi videatur; in cuius locum & beneficium se crediderit successurum. Cum enim in ipsis etiam legibus gentium inveniatur inhibitum, turpe est, & divini plenum animadvertione iudicii, si locum in ecclesia Dei futuræ successionis expectatio habeat, quam ipsi etiam gentiles condemnare curant. Cum verò præbendas ecclesiasticas, seu quælibet officia in aliqua ecclesia vacare contigerit, non diu maneant in suspensio, sed intra sex menses personis, quæ dignè administrare valeant, con-

a C. 4. eod. tit. in 2. comp. b institutus. c In uno veteri nulla est inscriptio. d C. 1. eod. tit. in 1. comp. & c. 2. de arate & qual. in 1. comp. e sub Alex. III. c. 8. f Ca. 2. eod. tit. in 1. comp. & concord. Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 19. ubi hoc decretum reprobatur, & c. de stand. eod. tit. l. 6.

ferantur. Si autem Episcopus ubi ad eum spectat a, conferre distulerit, per capitulum ordinetur b. Quod si ad capitulum pertinuerit, & intra præscriptum terminum, hoc non fecerit, Episcopus secundum Deum hoc cum religioforum virorum consilio exequatur. Vei si omnes forte neglexerint, metropolitani de ipsis secundum Deum abique illorum contradictione disponat.

CAP. III.

Beneficia vacantia conferuntur, non obstante appellatione illorum, quibus promissa fuerant antequam vacarent.

Alexander III. Eboracen. Archiepisc.

Relatum e est auribus nostris: & infra. Constitutioni tuae taliter respond. quod cum in Lateranensi concilio promissiones factæ de ecclesiis non vacantibus, sint cassatæ: prætextu appellationis eorum, qui dictis promissionibus incurrunt, omitti non debet, quin ecclesie, cum vacaverint, de personis idoneis ordinentur.

CAP. IV.

Si scribitur ei, ad quem spectat collatio, dato excoctore ad providendum per presentationem literarum collatori cassato, adficatur præbenda: ita quod collatio alteri facta non tenet, si d. secundum verum intellectum, vide ca. si capitulo. eod. tit. in 6.

Innocentius III. præposito & capitulo

Cameracen.

Proposuit d nobis T. Presbyter, quod cum C. Papa præd. noster pro receptione ipsius in fratrem, & assignatione præbendæ ad donationem vestram spectantis in ecclesia vestra proximo vacatura mandatum Apostolicum vobis destinasset, decano Remensi excoctore concessio, decanus ipse vos contumaces inveniens, ipsum de præbenda primo vacatura in ecclesia vestra, quæ ad donationem capituli pertinet, auctoritate Apostolica investivit: [1 & 7.] Sed cum præbenda quæ ad donationem vestram spectabat, in ecclesia Cameracen. vacasset, eam alii assignastis: [2 & 7.] Idem [autem] prædec. nost. quod ab eodem decano factum fuerat, ratum volens haberi, collationem præbendæ factam à vobis penitus irritavit, & eum de ipsa per annulum investivit. Licet autem intentionis nostræ non sit investitura de vacaturis factas contra canonum instituta raras habere, qui secundum plenitudinem potestatis de jure possimus supra jus dispensare e: attendentes tamen quod idem Presbyter non de vacatura, sed de vacante per præd. nost. fuit investitus, utpote quæ post cassationem concessionis à vobis factæ intelligebatur vacare: mandamus, quatenus amoto ab ea præbenda quolibet detentore, eam ipsi cum plenitudine honoris canonici assignetis.

[1 Sed cum ipse decanus morte præventus, in negotio ipso ulterius non potuisset procedere.]

[2 Cum autem propter hoc idem Presbyter ad eisdem prædecess. nostris presentiarum accessisset, sicut ex literis eius nobis innuit.]

CAP. V.

Semestre ad eligendum seu conferendum à jure præfixum non curat legitime impedito, nec incipit curare, nisi à die notitia vacationis, h. d. Et est textus multum allegabilis & quotidianus.

Idem P. sanctæ M. in via lata Dia. Card.

Apost. sed. leg.

a In Cod. Barb. ita ubi ad eum spectat collatio. b ordinentur. c C. 39. eod. tit. de appell. in 1. comp. & post Conc. Lat. p. 47. c. 7. d Ca. 1. eod. tit. in 3. computat. & Vid. Fredericum consil. 299. e De hoc articulo, vid. Felimon in c. postulasti. infra. De refer. vers. quartus casus. Adde notas hujus loci, quibus declaratur glossa in verbo dispensare.